

Architectuur

Een symbool van Germaanse macht

Het kasteel Haut-Koenigsbourg straalt macht uit, zowel door de omvang (1,5 hectare) als door de **gelaagde massa's roze zandsteen**.

De bouw is in drie fases verlopen.

Van de 12de eeuw tot de eerste helft van de 15de eeuw heeft het kasteel diverse bewoners gehad.

Vanaf 1479 wordt het **herbouwd en aan de artillerie aangepast** met een buitenste ringmuur ter hoogte van de onderbreking in de helling om de opstelling van vijandelijke kanonnen te verhinderen, een artillerieplatform en verdedigingstorens met dikke muren. Ook het woongedeelte wordt opnieuw ingericht met rechthoekige vensters, erkerramen⁴ enz.

In het begin van de 20ste eeuw wordt het kasteel na meer dan tweeënhalve eeuw verwaarlozing weer in de staat van de 15de eeuw gebracht.

Gezien de relatief goede toestand van de ruïnes wordt het kasteel in 1862 op de monumentenlijst geplaatst. De architect Bodo Ebhardt, een liefhebber van de Middeleeuwen en vestingwerken, neemt op systematische en wetenschappelijke wijze de restauratie van het kasteel Haut-Koenigsbourg ter hand.

In 1900 stonden veel muren nog overeind tot aan de machicoulis⁵ en waren ook de gewelven nog gedeeltelijk intact. Bodo Ebhardt kon dan ook de volumes van de 15de en 16de eeuw herleiden. Alleen enkele hoge delen en de daken moesten door de architect zelf worden afgeleid.

Deze aannemelijke restauratie is vaak aangevochten, naar aanleiding van het aantal overdekte omlopen of de donjon bijvoorbeeld.

In de huidige staat is Haut-Koenigsbourg echter representatief voor de burchten uit de 15de en 16de eeuw in het zuidelijke stroomgebied van de Rijn.

⁴ **Erkerramen** - Kleine vensters loodrecht op het hoofdvenster, aan elke kant.

⁵ **Machicoulis** - Gaten in de omlopen om brandende pek, stennen enz. op de vijand te gooien.

De restauratie

De huidige Haut-Koenigsbourg is het resultaat van een nauwgezette restauratie in het begin van de 20ste eeuw door de architect **Bodo Ebhardt** volgens de aanwijzingen van keizer **Willem II van Hohenzollern**, niet om een keizerlijke verblijfplaats van het kasteel te maken maar om er een Middeleeuws museum te vestigen. Willem II wilde er ook het symbool van het herrezen keizerrijk en het Germaanse verleden van de Elzas van maken.

Bodo Ebhardt voerde de restauratie uit aan de hand van nauwkeurige opmetingen van de ruïnes, verzamelde fotomateriaal en gedetailleerde archeologische, historische en bouwkundige studies, waarbij de nog zichtbare Romaanse sporen intact werden gelaten. Hij verzamelde tevens talrijke documenten door burchten over heel Europa te bezoeken. Aan de hand van het verzamelde materiaal stelde Bodo Ebhardt een restauratieplan op dat hij aan keizer Willem II voorlegde.

De keizer bezocht elk jaar de bouwplaats om de vooruitgang van de werkzaamheden te volgen. In de feestzaal liet hij de restauratie van de verdieping niet uitvoeren om over een veel grotere ruimte te kunnen beschikken. Het werk van de architect, de helling van de daken, het algemene gebruik van dakpannen, de reconstructie van een windmolen (en geen door menselijke kracht aangedreven molen) stonden echter aan de nodige kritiek bloot.

De meubels en de wapens zijn in het begin van de 20ste eeuw aangekocht om een indruk te geven van **het gebruik en de ontwikkeling van de wapens** tussen het einde van de Middeleeuwen en de Dertigjarige Oorlog (1618-1648).

De zeldzame replica's (waaronder twee kisten en een kachel) zijn aan het kasteel geschonken om een indruk van de uitzonderlijke oorspronkelijke stukken te geven.

Geschiedenis

Van de Hohenstaufen tot nu

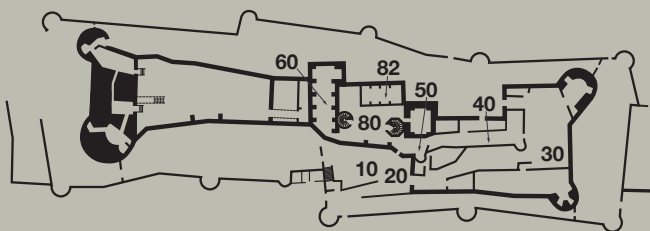
Frederik van Hohenstaufen, bijgenaamd de «Enogige», hertog van Zwaben, had waarschijnlijk het strategische belang van de **Stophanberch** (hoogte 755 m, van west naar oost loodrecht op de laagvlakte gelegen) ingezien, aangezien het kasteel reeds in de 12de eeuw wordt vermeld.

De rotskam lag op de kruising van belangrijke handelswegen: de graan- en wijnroute (van noord naar zuid) en de zout- en zilverroute (van west naar oost). Het kasteel werd het eigendom van de **Habsburgers**, die het in 1479 in leen aan de Tiersteins gaven. Deze laatsten herbouwden het kasteel en rustten het uit met een verdedigingssysteem dat aan de artillerie was aangepast. Tijdens de Dertigjarige Oorlog bood **kapitein Philippe van Liechtenau** meer dan een maand weerstand tegen de aanvallen van de Zweden, die het uiteindelijk wisten te plunderen en in brand staken. Hierna werd het tweeënhalve eeuw verwaarloosd.

In 1865 werd het kasteel samen met het naburige bos door de gemeente **Sélestat** overgenomen, die in 1899 de opmerkelijk goed bewaarde ruïnes aan de Duitse keizer **Willem II van Hohenzollern** schonk (de Elzas stond sinds 1871 onder Duits bestuur).

Willem II gaf de architect **Bodo Ebhardt** opdracht het kasteel te restaureren, van 1900 tot 1908. De afwerking en de aankoop van collecties gingen door tot 1918.

Het **Verdrag van Versailles** (1919) wees de Duitse kroonbezittingen en dus ook het kasteel Haut-Koenigsbourg aan Frankrijk toe.

De **nummering** komt overeen met die van de plattegrond en de rondleiding.

Volg de gids

Na de **toegangspoort -10-** met de wapens van de Tiersteins ziet u rechts een dunne ringmuur (15de-20ste eeuw) en links het zuidelijke woongebouw op de rotskam (12de-20ste eeuw).

Na het **valhek -20-** komt u in het **binnenhof -30-** met rechts de stallen en alle gebouwen die het kasteel zelfvoorzienend maakten. In het midden, de replica van een fontein uit de 15de eeuw uit Eguisheim.

Het woongebouw kan alleen via de toren en **trap -40-** met schietgaten worden bereikt.

Door dit ontwerp waren de aanvallers gedwongen onder bereik van de schietgaten te blijven. De poort en de valbrug boven de gracht vormen de laatste hindernissen voor het woongebouw.

De binnenplaats

De **put -50-** met een diepte van 62 meter is versterkt om ook onder artillerievuur vanuit het woongebouw bereikt te kunnen worden.

De galerij geeft toegang tot de **provisiekamer -60-** waarvan de lengte overeenkomt met de breedte van de rotskam waarop het kasteel is gebouwd.

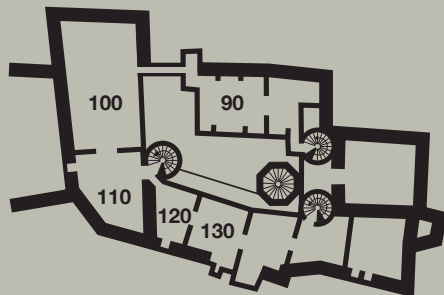
In de **binnenplaats -80-** zijn de houten galerijen aan de zuidkant herbouwd aan de hand van de bestaande draagstenen. De **keukens -82-** in het noordelijke woongebouw met een gootsteen en twee schoorstenen waren op het moment van de restauratie nog in goede staat.

De veelhoekige trap geeft toegang tot de donjon en de wenteltrappen in het noorden en zuiden die naar de kamers leiden.

Tweede verdieping

Op de tweede verdieping van het **noordelijke woongebouw -90-** biedt de lambrizing een betere isolatie.

De vensterbanken¹ zijn zo dicht mogelijk bij het raam geplaatst om maximaal van het daglicht te profiteren.

De kachel bestaat uit twee gietijzeren platen die tijdens de opgravingen zijn gevonden.

In het **westelijke woongebouw -100-** geven de keizerlijke adelaar² en de blazoenen aan het plafond het politieke karakter van deze zaal van de Kaiser aan. De fresco's zijn van Léo Schnug. Achter in deze zaal, die ook wel Feestzaal wordt genoemd, geeft een tribune een goed idee van de oorspronkelijke hoogte van de vertrekken. De meubels in de **Lotharingse kamer -110-** zijn door de inwoners van de gelijknamige provincie aan de keizer geschonken. De wenteltrap van het **zuidelijke woongebouw -130-** geeft toegang tot de tribune van de kapel.

Hiernaast liggen de meest comfortabele appartementen van het kasteel: op het zuiden en met eigen latrines. Deze vertrekken staan met elkaar in verbinding maar kunnen ook afzonderlijk worden betreden via de buitengalerij.

De tegels van de gele tegelkachel zijn aan de hand van opgegraven tegels nagemaakt.

Eerste verdieping

Een wenteltrap geeft toegang tot de lagere verdieping, die dezelfde kamerindeling heeft.

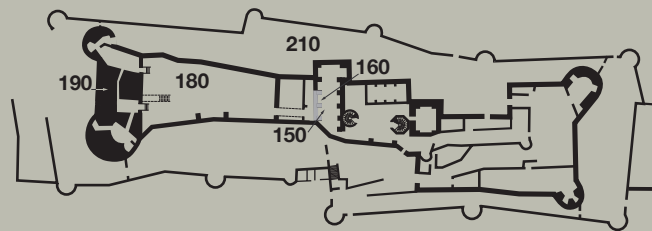
Vervolgens komt u in de **kapel -120-** met een opening om meer gelovigen de gelegenheid te geven de dienst bij te wonen.

Na de kapel komt u in de **zaal met jachttrofeeën -150-**.

In de **wapenzaal -160-** zijn diverse soorten hellebaarden, zwaarden, kruisbogen en harnassen tentoongesteld, samen met de replica van een imposante groen geverniste tegelkachel.

Het westelijke woongebouw wordt door een valbrug van de **tuin -180-** gescheiden.

De venster- en deuropeningen getuigen van de aanwezigheid van bouwwerken die ouder dan de 16de-eeuwse tuin zijn.

Het grote bastion

Via de rotskam konden de aanvallers hun kanonnen in het westen dicht bij het kasteel opstellen. Het grote **bastion -190-** werd gebouwd om dit zwakke punt op te heffen.

Na de trap geeft een valbrug toegang tot het artillerieplatform.

In de monumentale zuidtoren bieden de openingen een prachtig uitzicht over de Vogezen en de laagvlakte.

Vanuit de **noordtoren** van het grote bastion ontdekt u twee kastelen op de naburige bergtoppen: de Ortenberg en Frankenbourg. U kijkt tevens over de dalen uit waardoor de handelskonvooien trokken. Het strategische belang van het kasteel komt gelijk duidelijk naar voren. Op het platform staan replica's van kanonnen opgesteld, die de ontwikkeling van de artillerie tussen de 15de en 17de eeuw laten zien.

De weg naar beneden voert door de kazematten³ en vervolgens naar de **noordelijke banen -210-**. Links ziet u een ringmuur met een overdekte omloop en rechts de rots waarop de muren van de binnentuin zijn gebouwd. Boven ziet u drie latrines en de afvoer van de keukens.

De steunbeer ondersteunt het woongebouw en de donjon, die scheuren gingen vertonen. Vanuit dit punt kunt u de donjon bewonderen, die aanvankelijk vierkant was en in de 16de eeuw over de hoogte van twee pieken (circa 10 tot 12 meter) werd afgebroken om in de 20ste eeuw weer gerestaureerd te worden.

U komt weer terug in de binnenhof. De smederij rechts is in 1905 gebouwd voor de restauratiewerkzaamheden.

¹ **Vensterbank** - Bank in de vensteropening om te lezen of te borduren.

² **Adelaar** - Symbool van vorstelijke macht.

³ **Kazemat** - Afgesloten ruimte, in het algemeen met een gewelf, waarin een of meer kanonnen werden opgesteld.